Aalto-yliopisto

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 86/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Aalto-yliopisto kiittää eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kutsusta asiantuntijakuulemiseen. Esityksen tavoite helpottaa työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella avoimia korkeakouluopintoja on kannatettava. **Aalto-yliopisto ehdottaa, että myös muiden erillisillä opiskeluoikeuksilla suoritettavien sivutoimisten korkeakouluopintojen opiskelun vaikutuksia työttömyysturvaan selkeytetään.** Lausunnossa ehdotetulla muutoksella varmistettaisiin sääntelyn yhdenvertainen tulkinta eri työllisyysalueilla, esityksen tavoitteiden toteutuminen (opiskelumahdollisuuksien helpottaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen) sekä työllistymistä tukevan julkisesti rahoitetun koulutustarjonnan hyödyntäminen ilman etuusmenetystä.

Uutta työttömyysturvalain 10 a §:n 3 momentin 5 kohtaa opiskelua koskevista poikkeuksista voisi täsmentää seuraavasti: ”jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja kyse on avoimista *tai erillisoikeudella suoritettavista* korkeakouluopinnoista yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa.” Muutoksella mahdollistettaisiin tutkintoon johtamattomien säänneltyjen korkeakouluopintojen sivutoiminen opiskelu ilman vaikutuksia työttömyyden perusteella maksettavaan etuuteen, jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta.

Mikäli pidetään tarpeellisena rajoittaa työnhakijoiden laajempien erillisinä opintoina suoritettavien kokonaisuuksien opiskelua, voisi vaikutuksista säätää opintopistelaajuuteen perustuen. Esityksen mukaan avoimia korkeakouluopintoja opiskelleista työttömyysetuuksien saajista 90 prosenttia suoritti korkeintaan 25 opintopistettä (s. 11). Selkein ratkaisu voisi olla 10 a §:n 3 momentin 5 kohdan täydentäminen esim. näin: ”*jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja kyse avoimista korkeakouluopinnoista yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, kansalaisopistossa tai kesäyliopistossa tai kyse on enintään 25 opintopisteen laajuisista erillisopinnoista yliopistossa*”.

Erillisopinnot

Korkeakoulujen odotetaan tarjoavan yhä suuremmalle osalle nuorista laadukasta tutkintokoulutusta. Samanaikaisesti työikäisen väestön osaamisen uudistamiseen ja kehittämiseen on kasvava tarve. Siihen vastaamiseksi Aalto-yliopistolla on monipuolinen jatkuvan oppimisen tarjonta, johon kuuluvat avoimen yliopiston lisäksi yksityisesti rahoitettu markkinahintainen täydennyskoulutustarjonta sekä julkisesti erillisrahoitettu maksuton FITech-verkostoyliopiston tarjonta. Vuonna 2025 jatkuvan oppimisen tarjonnan opiskelijamäärä oli yhteensä 21 413, joka kasvoi edelliseen vuoteen nähden 22 %. Rahoituslähteiden monipuolisuus on edellytys laadukkaalle tarjonnalle.

Yliopistolain 7 § mukaan yliopistot voivat järjestää tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina. Erillisopinnoissa opiskelijalle myönnetään rajoitettu opiskeluoikeus kursseille tai kokonaisuuteen, joka ei johda tutkintoon. Työttömien suorittamien erillisopintojen sovittamista työnhakuun voidaan tarvittaessa arvioida kuten avoimessa yliopistossa suoritettavia opintoja. Opintojen laajuus kuvataan opintopisteinä (ECTS), jotka näkyvät samasta rekisteristä.

Aalto-yliopisto koordinoi kansallista FITech-verkostoyliopistoa, jonka tavoitteena on ohjata tekniikan alan osaajia Suomen kasvualoille ja vastata tekniikan alalla nouseviin osaamistarpeisiin. FITech-konsortiossa on yhdeksän suomalaista tekniikan alan yliopistoa. Myös Helsingin yliopisto on mukana FITech-hankkeissa. Valtakunnallinen yhteistyö mahdollistaa opintotarjonnan laajemman tavoittavuuden ja yliopistojen työnjaon. FITechin aikuisopiskelijoilla eli henkilöillä ilman voimassa olevaa tutkinnonsuoritusoikeutta on käytössä erillisopinto-oikeus niille kursseille, joille henkilö on hakenut. Opiskelijoille tarjotaan sekä perustason kursseja että erikoistuneempia kursseja.

FITech-kurssit ovat yliopistojen opetussuunnitelmiin perustuvia tutkintojen osia kuten avoimen yliopistonkin kurssit. Kurssi on FITech-tarjonnassa, jos siihen on saatu erillisrahoitusta eli muuta kuin OKM:n perusrahoitusta. Muuna ajankohtana sama kurssi voi olla avoimen yliopiston tarjonnassa. Erillisopinto-oikeuden käyttö mahdollistaa yhteisen ilmoittautumisjärjestelmän sekä rahoitusehtojen edellyttämän kohdennuksen ja tilastoinnin. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselta (JOTPA) ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadulla rahoituksella on vastattu esimerkiksi energiamurroksen, terveysteknologian, ICT-alan ja 5G-teknologian osaamistarpeisiin. Opiskelijalle maksuttomille kursseille voivat hakea suomalaiset ja Suomessa vakituisesti asuvat. Koulutusta suoritetaan pääasiassa työn ohessa ja siihen voivat osallistua myös työttömät.

Vaikutukset työnhakijoiden opiskeluun

Hallituksen esityksessä 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä. Työttömiltä aikuisopiskelijoilta saatujen yhteydenottojen mukaan osa työllisyysalueista on rinnastanut erillisopintoina tarjottavat kurssit avoimiin korkeakouluopintoihin, mutta osa ei. Sääntelyä selkeyttämällä olisi mahdollista varmistaa, että samojen kurssien vaikutusta työttömyysturvaan tulkittaisiin samalla tavalla eri alueilla.

Viimeisissä FITech-kurssien hakutilastoissa 22 % hakijoista ilmoitti olevansa työttömänä (488/2223 hakemusta kevään 2026 FITech-kursseille). Todellinen kiinnostus FITech-kurssien opiskeluun työttömänä on todennäköisesti suurempaa. Yhteydenotoista tiedetään, että osa ei uskalla hakea kursseille tai peruu kurssi-ilmoittautumisen työttömyysetuuden menettämisen pelossa.

Hallituksen esityksen sivulla 25 lausuntopalautteen käsittelyssä todetaan, että muutosten soveltamisalaa ei laajennettu yliopistojen tarjoamiin erillisopintoihin, koska osa erillisopinnoista poikkeaa laajuudeltaan avoimista korkeakouluopinnoista. FITech-verkostoyliopiston pienin myönnettävä opiskeluoikeus on laajuudeltaan yksi opintopiste. Kursseja suorittaneet aikuisopiskelijat ovat suorittaneet laskennallisesti keskimäärin noin 10 opintopistettä. Mikäli laajempien erillisopintoina suoritettavien kokonaisuuksien sivutoimista opiskelua pidetään tarpeellisena rajoittaa, se voitaisiin tehdä säätämällä niitä koskevasta opintopisteisiin perustuvasta rajasta.

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen mukaan tilastovuonna 2025 muut kuin tutkinto-opiskelijat suorittivat noin 417 000 opintopistettä avoimessa yliopistossa ja noin 85 000 opintopistettä yliopistojen erillisillä opinto-oikeuksilla. Erillisopintoja suoritetaan eniten kasvatusaloilla ja suhteellisesti eniten avoimeen yliopistoon verrattuna tekniikan aloilla. Aalto-yliopistossa kauppatieteiden ja taidealojen opintosuoritukset painottuivat vahvemmin avoimeen yliopistoon, tekniikan alojen suoritukset puolestaan erillisopintoihin.